

Inhoud	Openbaar onderzoek stroomgebiedbeheerplan Schelde afgesloten Signaalgebieden behouden ruimte voor water Twee jaar calamiteitenwerking in de praktijk Slimme vistrap voor gecontroleerd overstromingsgebied Paardeweide Werken oevers Schijn in Rivierenhof Nieuw pompstation aan de Zwaluwbeek In de kijker
---------------	--

1. Openbaar onderzoek stroomgebiedbeheerplan Schelde afgesloten

Op 8 januari 2015 eindigde de inspraakprocedure voor het ontwerp van het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde 2016-2021. De vele opmerkingen worden momenteel verwerkt. Eind 2015 wordt het plan vastgesteld door de Vlaamse Regering.

U reageerde massaal

Voor het volledige plan werden ongeveer 8000 opmerkingen ontvangen. Ongeveer twee derde van deze opmerkingen handelen over de gebiedsdekkende uitvoeringsplannen of GUP's. Voor het bekkenspecifieke deel van het Benedenscheldebekken werden een 150-tal opmerkingen ingediend.

Samen gaan we voor een sterk plan

De bekkenstructuren zullen de opmerkingen op het bekkenspecifieke deel voor het Benedenscheldebekken verwerken in het voorjaar. Eind 2015 wordt het plan vastgesteld door de Vlaamse Regering. Via het overwegingsdocument zal iedereen kunnen nagaan hoe zijn of haar inbreng geïntegreerd werd in het plan. Het ontwerp van het plan kan nog steeds geraadpleegd worden op de website www.volvanwater.be. De bekkenstructuren gaan alvast volop aan de slag!

Meer informatie over de voorbereiding van het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde 2016 – 2021 leest u op [de website van het integraal waterbeleid](#).

↑ top

2. Signaalgebieden behouden ruimte voor water

Voor 31 nieuwe signaalgebieden in het Benedenscheldebekken wordt een voorstel van ontwikkelingsperspectief voorbereid, inclusief de noodzakelijke vervolgstappen. Het Rubiconfonds werd geheroriënteerd om de lokale besturen te ondersteunen.

Bekkensecretariaat werkt aan signaalgebieden reeks 3

Tegen halfweg 2016 bereiden de bekkenstructuren van het Benedenscheldebekken en de CIW voor 31 nieuwe signaalgebieden startbeslissingen van de Vlaamse Regering voor. Het gaat om de signaalgebieden reeks 3: nog niet ontwikkelde gebieden die de bekkenstructuren in het najaar van 2014 als prioritair kwetsbaar voor overstromingen naar voor schoven.

Reeks 3 is de laatste reeks signaalgebieden waarvoor de bekkenstructuren op zoek gaan naar het optimale ontwikkelingsperspectief en de noodzakelijke vervolgstappen om dit te realiseren. Het bekkensecretariaat zoekt in samenwerking met de betrokken instanties afstemming tussen de bestemming en het waterbergend vermogen van de signaalgebieden. Dit kan bijvoorbeeld door aangepast bouwen, voorwaarden in de watertoets, stedenbouwkundige voorschriften of verordeningen,

planologische ruil of herbestemming. Voor de nog overblijvende signaalgebieden wordt een generieke aanpak uitgewerkt, die aansluit op het beleid van de watertoets en de visie meerlaagse waterveiligheid.

Rubiconfonds ondersteunt lokale besturen

Om lokale besturen te ondersteunen bij het uitbetalen van planschadevergoedingen die het gevolg zijn van een bestemmingswijziging van een signaalgebied in functie van het behoud van de waterbergingscapaciteit, worden middelen uit het Rubiconfonds ingezet. De Vlaamse Regering hechtte hiertoe op 20 juni 2014 haar definitieve goedkeuring aan de heroriëntatie van het Rubiconfonds.

U behoudt het overzicht

Meer specifieke informatie over de signaalgebieden vindt u op www.signaalgebieden.be. Via het [geoloket](#) kunt u de ligging van een signaalgebied opzoeken. U vindt er ook de informatie over het voorgestelde ontwikkelingsperspectief en de eventuele vervolgstappen voor zover deze al goedgekeurd zijn door de Vlaamse Regering.

↑ top

3. Twee jaar calamiteitenwerking in de praktijk

Het team Bijzonder Wateronderzoek van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) gaat dagelijks op het terrein om incidentele oppervlaktewaterverontreinigingen effectief aan te pakken. Ook in het Benedenscheldebekken is dit team actief, met resultaat.

Nog grote uitdagingen voor de boeg!

De calamiteitenwerking van VMM bracht enkele knelpunten aan het licht met een belangrijke restimpact op de waterlopen in het Benedenscheldebekken. De belangrijkste pijnpunten zijn: onoordeelkundige of ongepaste bedrijfsvoering (oa. servicestations langs de autoweg), verkeerde aansluitingen van droogweerafvoer (DWA) op regenweerafvoerleidingen (RWA), erfafspoelingen (silosappen, mest, oogstresten..), niet vergunde lozingen van spuistromen bij serrecomplexen, lozing van ongezuiverd huishoudelijk of bedrijfsafvalwater, het niet respecteren van de afstandsregels ten aanzien van de waterlopen,...

Willen we de goede toestand in onze waterlopen effectief bereiken, zullen ook de knelpunten die vaak tot calamiteiten leiden moeten aangepakt worden.

Waarom een calamiteitenwerking?

In 2013 richtte de VMM het team Bijzonder Wateronderzoek op, dat de impact en de oorzaken van een milieu-incident in kaart brengt aan de hand van snelle monitoring. Het team deelt haar bevindingen met de betrokken instanties en dringt aan op verdere stappen om toekomstige calamiteiten te vermijden. Op deze manier zetten zij in op het terugdringen en effectief aanpakken van incidentele oppervlaktewaterverontreinigingen.

↑ top

4. Slimme vistrap voor gecontroleerd overstromingsgebied Paardeweide

Een deel van het gecontroleerd overstromingsgebied Paardeweide te Berlare en Wichelen werd binnen het geactualiseerde Sigmoplan ingericht als een uitgestrekt rietland met open water en een stabiel waterpeil. Vismigratie creëren van en naar de Schelde is hier met een klassieke vispassage niet mogelijk omdat de Schelde een getijderivier is. Ter hoogte van Paardeweide heeft de Schelde een getij-amplitude van 3 à 4 meter. Waterwegen & Zeekanaal NV (W&Z) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) werkten voor deze vispassage daarom een innovatieve oplossing uit, de “Niet Tidale Aantakking”. Daartoe werd o.a. een experimentele vistrap in gebruik genomen begin juni 2014.

Niet Tidale Aantakking zorgt voor stabiel waterpeil

Het Geactualiseerde Sigmoplan zorgt voor extra veiligheid en natuurlijkheid binnen het stroomgebied van de Schelde en haar bijrivieren. Als onderdeel hiervan bouwt W&Z i.s.m. met ANB een aantal overstromingsgebieden waarvan de inrichting mee bepaald wordt door diverse natuurtypes (zie bv [Bergenmeersenboek](#)).

In Paardeweide (Birlare en Wichelen) zal het GOG (gecontroleerd overstromingsgebied) deels ingericht worden als broedhabitat voor Roerdomp. Dit is een uitgestrekt rietland met open water, een stabiel waterpeil en een goede visstand. Doordat GOG Paardeweide volledig bedijkt is en geen bovenstroomse aanvoer kent, is het moeilijk om het gewenste waterpeil aan te houden en een klassieke vistrap aan te leggen. Aantakken aan de Schelde via een open verbinding is evenmin mogelijk omdat de Schelde in het gebied een getij-amplitude vertoont van 3 à 4 meter.

Een innovatieve oplossing was nodig: de Niet Tidale Aantakking (NTA) werd speciaal voor dit gebied uitgewerkt. De oplossing bestaat enerzijds uit een inlaatconstructie, dit is een kleine klep die bij ieder hoogtij een beperkte hoeveelheid water binnenlaat (orde 5.000 m³). Aan de andere kant van het gebied is een uitlaatconstructie gebouwd die bestaat uit een buffergracht met 8 schotten (cfr vistrappen) en een uitlaatsluis. Bij ieder hoog tij sluiten de uitwateringskleppen, behalve de inlaat waardoor het waterpeil in het gebied met een tweetal centimeter stijgt en de buffergracht onder water komt te staan. Bij eb opent de uitwateringssluis en kan het water uit de buffer naar de Schelde stromen.

Experimentele vistrap levert mooie resultaten

Kleine vissen zoals juveniele botjes kunnen passief het gebied binnenkomen via de instroom. Actieve zwemmers kunnen bij eb vanuit de Schelde naar de buffergracht migreren en daar wachten tot de volgende vulling (vloed) om verder door te zwemmen naar het gebied. Tussentijds werken de zones tussen de schotten als overlevingspoelen, waar de vissen wachten op verdere versassing.

De opstelling in Paardeweide is experimenteel, maar blijkt na bijna een jaar werking toch mooie resultaten op te leveren. Het gebied kent een vrij stabiele waterstand en viseters als Aalscholvers, Grote

Zilverreiger, Lepelaars en zelfs de doelsoort Roerdomp, worden er frequent waargenomen. Dit wijst al op een goede visstand. In 2015 is een gestructureerde monitoring gepland.

[↑ top](#)

5. Werken aan oevers Schijn in Rivierenhof

Eind januari schuinde de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) de oevers van het Schijn in het provinciaal domein Rivierenhof op drie plaatsen af. Afschuining is goed voor de biodiversiteit en helpt dieren gemakkelijker in en uit het water. Ook voor bezoekers van het Rivierenhof zijn afgeschuinde oevers een mooie meerwaarde.

Afschuinen voor plant, dier en mens

Het afschuinen van oevers op bepaalde plaatsen zorgt voor meer variatie en verhoogt de ecologische waarde van de waterloop. Een meer geleidelijke overgang tussen land en water, bevordert een grotere diversiteit in plantengroei. Dieren die per ongeluk in het water terechtkomen, geraken makkelijker uit het water via een afgeschuinde oever. Voor dieren die langs de oever leven, wordt de rivier toegankelijker. Enkele jaren terug, was er heel wat bezorgdheid bij buurtbewoners

over jonge zwanen die op het Schijn rondzwommen en of deze al dan niet makkelijk uit het water geraakten. Ook voor de talrijke parkbezoekers en schoolkinderen zijn deze afgeschuinde oevers een mooie meerwaarde: het worden toegankelijke plaatsen waar je het leven aan de rand van land en water kan observeren. De beleving van de rivier het Schijn wordt er vast een stuk aangenamer en boeiender door.

VMM en Provincie Antwerpen werken samen aan een natuurlijkere Schijn in Deurne

Ter hoogte van het provinciaal domein Rivierenhof volgt de rivier Groot Schijn grotendeels haar natuurlijk kronkelend verloop. In 2011 ruimde VMM er het slib. De oevers van de rivier zijn in het Rivierenhof echter over het hele verloop vrij steil. Vorig jaar schuinde de provincie Antwerpen de oever van de rivier af ter hoogte van het westelijke deel van het Rivierenhof bij de heraanleg van parking West. Nu deed VMM dat op drie andere plaatsen in het provinciaal domein. Op nog twee andere plaatsen in het Rivierenhof werden oevers verstevigd. Het ging om een uitgeholde en een verzakte oever.

[↑ top](#)

6. Nieuw pompstation aan de Zwaluwbeek

Door de toegenomen bebouwing zoekt het hemelwater in Zwijndrecht steeds sneller zijn toevlucht tot de waterloop. De provincie Antwerpen plant de bouw van een permanent pompstation met drie pompen aan de monding van de Zwaluwbeek met de Schelde. De drie pompen kunnen afzonderlijk van elkaar ingezet worden en hebben ieders een pompcapaciteit van 1.000 liter per seconde. Het risico dat de waterloop in woongebied nog buiten haar oevers treedt, vermindert zo aanzienlijk.

Zwaluwbeek treedt buiten haar oevers in woongebied

De Zwaluwbeek geeft de laatste jaren regelmatig wateroverlast ter hoogte van de Kruibeekse Steenweg en de Krijgsbaan. Dit kruispunt, maar ook de tuinen en kelders van de huizen in de Krijgsbaan, komen bij hevige neerslag geregeld blank te staan. Afgelopen jaar moest de civiele bescherming zelfs twee

keer komen pompen om erger te voorkomen.

Steeds meer water naar de Zwaluwbeek

De echte oorzaak van de overstromingen ligt in de enorme toename van de verharde oppervlaktes in het stroomgebied van de Zwaluwbeek over de laatste jaren. De ondergrond bestaat bovendien uit leem en klei, waardoor het water moeilijk via de bodem weg kan en (te) snel zijn toevlucht zoekt tot de waterloop. De Zwaluwbeek kan deze extra watervolumes niet aan, met de gekende waterproblemen als gevolg.

De provincie neemt maatregelen

In Zwijndrecht staan verschillende provinciale projecten op stapel, waarvan de nieuwe pompinstallatie het koninginnenstuk vormt. De kostprijs voor de bouw van het pompstation bedraagt 630.000 euro incl. BTW. Eerder werd op het militair domein al een nieuw vuilrooster geplaatst zodat takken en zwerfvuil de vlotte afvoer van de waterloop niet zouden belemmeren. Ook de bedding van de waterloop stroomopwaarts het nieuwe pompstation zal breder gemaakt worden om de wateroverlast

ter hoogte van de Kruibeekse Steenweg te verminderen.

↑ top

7. In de kijker

Praktijkdagen Watertoets in Oost-Vlaanderen

Ondanks de invloed van de klimaatverandering op ons watersysteem blijven we grote oppervlakken verharden en bouwen in overstromingsgebied. Dat kan zeer nadelig zijn voor het watersysteem en de negatieve gevolgen van de klimaatverandering nog versterken.

Er is heel wat wetgeving voorhanden om het effect van een project op het watersysteem te beperken, maar hoe kunnen vergunningverleners, adviesinstanties of ontwerpers praktisch omgaan met die regelgeving? Wat zijn technisch goede oplossingen die ook rekening houden met gebiedspecifieke kenmerken? Om dit te verduidelijken werkte de Provincie Oost-Vlaanderen een kader uit als basis om wateradviezen te formuleren. Gemeentelijke ambtenaren, polders en wateringen, studie bureaus, projectontwikkelaars, architecten en landmeters kunnen tijdens een praktijkdag kennismaken en aan de slag gaan met praktijkvoorbeelden en rekenoefeningen.

De praktijkdagen gaan door in Gent op 12 maart, in Sint-Niklaas op 17 maart, in Oudenaarde op 26 maart en in Aalst op 23 april. Meer info op www.oost-vlaanderen.be/water of www.dewaterkant.org. Inschrijven kan [hier](#).

Interessante lectuur: 'Naar een duurzaam rivierbeheer: hoe herstellen we de ecosysteemdiensten van de rivieren? De Schelde als blauwe draad'

Dit recente boek van Patrick Meire en Mark Van Dyck toont hoe we de natuurlijke werking van de rivieren duurzaam kunnen herstellen zonder de huidige maatschappelijke en economische waarden uit het oog te verliezen.

Rivieren zoals de Schelde leveren voor miljarden euro's per jaar goederen en diensten aan de mens. Dat doen ze van nature en dus geheel gratis. Vandaag zijn het ecosysteem en de bijbehorende ecosysteemdiensten van de Schelde en tal van andere rivieren ernstig ontworicht, met dure en verontrustende gevolgen.

In het boek worden ecologie en economie niet als opponenten gezien, maar integendeel als de twee onafscheidelijke zijden van het muntstuk waarmee we welvaart en welzijn kunnen (blijven) kopen. Op die manier is

'Naar een duurzaam rivierbeheer', waarin de Schelde (en in het bijzonder het geactualiseerde Sigmaphan) consequent als voorbeeld fungeert, een pleidooi om de natuur als cruciale maar onvoldoende naar waarde geschatte economische productiefactor te herwaarderen. Of hoe de natuur werkelijk voor iedereen kostbaar is, zelfs voor wie er gevoelsmatig geen cent om geeft.

Megatrends: ingrijpend, maar ook ongrijpbaar?

De goede toestand van de watersystemen, de doelstelling van de kaderrichtlijn Water, lijkt soms een utopie. In het dichtbevolkte Vlaamse landschap lijken sommige parameters als fosfor ongrijpbaar. In het tweede stroomgebiedbeheerplan werden de 'alomtegenwoordige stoffen' gedefinieerd, zodat vooruitgang voor overige chemische parameters, niet langer gemaskeerd wordt.

Het rapport '[Megatrends: ingrijpend maar ook ongrijpbaar? - Hoe beïnvloeden zij het milieu in Vlaanderen?](#)' biedt mogelijk een paar antwoorden. Deze MIRA-publicatie gaat ervan uit dat we de maatschappelijke ontwikkelingen en de impact op het milieu in Vlaanderen niet kunnen begrijpen als we niet kijken naar zulke autonome ontwikkelingen op wereldschaal. Voor de dappere lezer met oog voor het

ruimere kader en de langere termijn...

Zonder is gezonder. Zet pesticiden buitenspel

Sinds 1 januari 2015 zijn [de regels voor het gebruik van pesticiden](#) verstrengd. Gemeenten maar ook zorginstellingen, scholen, kinderdagverblijven, sportclubs... mogen geen pesticiden meer gebruiken.

Ook burgers mogen vanaf dan hun trottoir niet meer met pesticiden behandelen. De Vlaamse Milieumaatschappij lanceert daarom een nieuwe campagne van 'Zonder is gezonder'. Met gepersonaliseerd campagnemateriaal kan elke gemeente, sportclub, school of organisatie zijn voorbeeldrol in de verf zetten. Alle info en campagnemateriaal zijn te vinden op www.zonderisgezonder.be.

↑ top

Bekkensecretariaat Benedenscheldebekken

p/a Waterwegen en Zeekanaal NV
Anna Bijns-gebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44
2018 Antwerpen
Tel. 03 224 67 09
benedenschelde-sec@wenz.be

» www.benedenscheldebekken.be